

**АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА
РАШКОГ ОКРУГА- ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.
ГОДИНИ**

Нови Пазар, јун 2018.год.

1. УВОД

Оцена здравственог стања становништва је веома комплексан процес и још увек се темељи на „класичним негативним“ здравственим показатељима који се односе на соматску страну здравља односно болести, због доступности и континуираног начина прикупљања података унутар здравственог система.

Анализа здравственог стања становништва Рашког округа –Филијала РФЗО Нови Пазар за 2017. годину подразумевала је сагледавање основних, доступних показатеља демографске и здравствене статистике у циљу дијагностиковања здравственог стања становништва и следствено томе имплементацију превентивних, терапијских и рехабилитационих процедура у циљу унапређења и очувања здравља и лечења болести ове популације.

Прикупљени су основни подаци о Рашком округу- Филијала РФЗО Нови Пазар. Коришћени су демографски подаци из Прогнозе становништва Републике Србије за 2016.годину Републичког Завода за статистику, витални догађаји из базе података Пријава рођења и Потврда о смрти. Подаци о морбидитету су узети из рутинске здравствене статистике (периодични извештаји домова здравља и стационарних здравствених установа на подручју Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар) и табелирани су са циљем јединствености и бољег сагледавања најзначајнијих здравствених проблема становништва. За податке о морталитету је коришћена база података Потврда о смрти. Периодични статистички извештаји здравствених установа за 2017. годину су послужили као извор података о кадровима запосленим у здравственим установама округа, коришћењу здравствене заштите и раду здравствених установа на подручју Рашког округа- Филијала РФЗО Нови Пазар. Коришћени су и неки показатељи квалитета рада здравствених установа који могу употпунити слику здравственог стања ове популације.

И поред различитих извора података морамо нагласити да свеукупни евалуирани показатељи су ипак само рефлексивна здравственог стања са доминацијом показатеља „негативног“ здравља у односу на позитивно здравље као резултат историјског тока начина прикупљања података.

Потребно је нагласити да слабост ове анализе произилази из чињенице да су анализирани подаци о смртности они који су нам доступни из Матичних књига Рашког округа- Филијала РФЗО Нови Пазар и да не садрже податке лица која су умрла ван округа, најчешће у клиничким центрима Републике Србије. Ови подаци се сабирају на републичком нивоу и дистрибуирају према одговарајућим окрузима према местима становања али ове републичке публикације су на располагању касније у односу на рок израде ове окружне анализе.

2. ГЕОГРАФСКЕ И ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РАШКОГ ОКРУГА

Географске карактеристике

Рашки округ се налази у југозападном делу Републике Србије и простире на површини од 3923 км². Подручје Филијале РФЗО Нови Пазар обухвата град Нови Пазар и општину Тутин.

Демографске карактеристике

Табела 1. Демографски и територијални подаци за градове и општине Рашког округа - Филијала РФЗО Нови Пазар

НЕКИ ВАЖНИ ДЕМОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИЈАЛНИ ПОДАЦИ ЗА ОПШТИНЕ
РАШКОГ ОКРУГА- Филијала РФЗО Нови Пазар

О П Ш Т И Н Е	површина а у км ²	број становника	број предшколске деце	пунолетно становништво	број становника > 65 год.	процент старијих	до 18 год.	жене од 15 - 49 год.	жене >15 г.	7-18 год.
Нови Пазар	742	104674	10760	72096	10263	9,80	31050	26030	40543	20290
Тутин	742	31509	3731	20964	2710	8,60	10091	7585	11277	6358
Филијала РФЗО Нови Пазар	1484	136183	14491	93060	12973	9,52	41141	33615	51820	26648

Рашки округ је демографски хетерогено подручје. Становништво општина Нови Пазар и Тутин припадају зрелом становништву са просечно 9,52% старих становника.

3. ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА

Ванболнички морбидитет појединих категорија становништва

У оквиру анализе морбидитета, ванболнички морбидитет се прати према коришћењу и евиденцијама болести, стања и повреда у областима-службама примарне здравствене заштите: предшколске деце, школске деце и омладине, одраслог становништва и жена.

Морбидитет предшколске деце (од 0 до 6 година)

У оквиру служби за здравствену заштиту предшколске деце у два дома здравља Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар у 2017. години регистровано је укупно 56565 дијагноза болести са стопом од 3903,46/1000, приближно 3,90 дијагноза годишње по детету (Табела 2).

Табела 2.УТВРЂЕНА ОБОЉЕЊА И СТАЊА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ У 2017.ГОДИНИ

Група	Шифра	Г Р У П А О Б О Љ Е Њ А	ГОДИНА 2017.		
			Број	Стопа на 1000 деце од 0-6 г.	%
I	A00-B99	Заразне болести и паразитарне болести	849	58,59	1,50
II	C00- D48	Тумори	37	2,55	0,07
III	D50-D89	Болести крви и болести и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	472	32,57	0,83
IV	E00-E90	Болести жлезда са унутрашњим лучењем,исхране и метаболизма	70	4,83	0,12
V	F00-F99	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	214	14,77	0,38
VI	G00-G99	Болести нервног система	203	14,01	0,36
VII	H00-H59	Болести ока и припојака ока	919	63,42	1,62
VIII	H60-H95	Болести ува и болести мастоидног наставка	1060	73,15	1,87
IX	I00-I99	Болести система крвотока	29	2,00	0,05
X	J00-J99	Болести система за дисање	27926	1927,13	49,37
XI	K00-K93	Болести система за варење	1307	90,19	2,31
XII	L00-L99	Болести коже и поткожног ткива	1520	104,89	2,69
XIII	M00-M99	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	57	3,93	0,10
XIV	N00-N99	Болести мокраћно-полног система	658	45,41	1,16
XV	O00-O99	Трудноћа, рађање и бабине	0	0,00	0,00
XVI	P00-P96	Стање у порођајном периоду	200	13,80	0,35
XVII	Q00-Q99	Урођене наказности,деформације и хромозомске ненормалности	266	18,36	0,47
XVIII	R00-R99	Симптоми,знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	5468	377,34	9,67
XIX	S00-T98	Повреде,тровања и последице деловања спорних фактора	478	32,99	0,85
XXI	Z00-Z99	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	14832	1023,53	26,22
УКУПНО :			56565	3903,46	100,00

Као разлог посете лекару код предшколске деце доминирају болести система за дисање са 49,37% и стопом обољевања од 1927,13 на 1000 деце предшколског узраста. Друга по затсупљености је група фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (26,22%). Још увек је велико учешће недефинисаних болести, 9,67%. Болести коже и поткожног ткива у укупном морбидитету учествују са 2,69 и стопом од 104,89 на 1000, следе затим група болести система за варење 2,31, болести ува и мастоидног наставка са 1,87% учешћа. Заразне и паразитарне болести заузимају 1,5%. Док сви остали системи узимају учешће од 6,38%.

Табела 3. ДЕСЕТ НАЈЧЕШЋИХ ОБОЉЕЊА У СЛУЖБИ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ У 2017. ГОДИНИ

Р.БР.	ДИЈАГНОЗА	Број	% учешћа
1	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	12740	22,52
2	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	7334	12,97
3	Остала лица потенцијално здравствено угрожена заразном болешћу	5872	10,38
4	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis	4173	7,38
5	Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta	4047	7,15
6	Febris causae ingotae	3366	5,95
7	Друге болести носа и синуса носа	2747	4,86
8	Laryngitis et tracheitis acuta	2694	4,76
9	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	1876	3,32
10	Лица у здравственим службама из других разлога	1623	2,87
11	Сва остала обољења	10093	17,84

Више од половине морбидитета код деце предшколског узраста отпада на првих пет дијагноза, укупно 53,25%. Болести система за дисање и дијагнозе из ове групе су на првом месту код предшколске деце. Као појединачна дијагноза најзаступљенија је акутно запаљење ждрела и крајника са 12740 случајева и учешћем у укупном морбидитету предшколске деце од 22,52%. Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања имају учешће од 7334 случаја (12,97%), следе затим остала лица потенцијано угрожена заразном болешћу са 5872 случаја и учешћем од 10,38%, акутне инфекције доњег дела система за дисање са 7,38%, акутни бронхитис и бронхиолитис са 7,15%. Учешће свих осталих дијагноза је 46,75%. (Табела 3).

3.2.2 Морбидитет школске деце и омладине (од 7 до 18 година)

У оквиру служби за здравствену заштиту школске деце и омладине у два дома здравља Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар у 2017. години регистровано је укупно 35346 обољења са стопом од 1234,49/1000 што износи 1,2 дијагнозе болести по школском детету.

Табела 4. УТВРЂЕНА ОБОЉЕЊА И СТАЊА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ У 2017.ГОДИНИ

Група	Шифра	ГРУПА ОБОЉЕЊА	Година 2017.		
			Број	Стопа на 1000 школске деце	%
I	A00-B99	Заразне болести и паразитарне болести	639	22,32	1,81
I	C00- D48	Тумори	40	1,40	0,11
I	D50-D89	Болести крви и болести и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	148	5,17	0,42
I	E00-E90	Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	150	5,24	0,42
V	F00-F99	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	164	5,73	0,46
V	G00-G99	Болести нервног система	404	14,11	1,14
V	H00-H59	Болести ока и припојака ока	958	33,46	2,71
V	H60-H95	Болести ува и болести мастоидног наставка	508	17,74	1,44
I	I00-I99	Болести система крвотока	39	1,36	0,11
X	J00-J99	Болести система за дисање	15069	526,30	42,63
X	K00-K93	Болести система за варење	620	21,65	1,75
X	L00-L99	Болести коже и поткожног ткива	1301	45,44	3,68
X	M00-	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	272	9,50	0,77
X	N00-N99	Болести мокраћно-полног система	563	19,66	1,59
X	O00-O99	Трудноћа, рађање и бабине	0	0,00	0,00
X	P00-P96	Стање у порођајном периоду	6	0,21	0,02
X	Q00-Q99	Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	87	3,04	0,25
XVIII	R00-R99	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	3145	109,84	8,90
X	S00-T98	Повреде, тровања и последице деловања спорних фактора	793	27,70	2,24
X	Z00-Z99	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	10440	364,63	29,54
УКУПНО :			35346	1234,49	100,00

Као и код предшколске тако и код школске деце и омладине у морбидитету доминирају болести система за дисање на које отпада 42,63% са стопом од 526,30 на 1000. Друга по затсупљености је група фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (29,54%). Следе затим недефинисане болести са уделом од 8,90% и стопом 109,84 на 1000, болести коже и поткожног ткива 3,68%, болести ока и припојака ока 2,71%. Све остале групе болести имају укупно учешће од 13,17%.

Табела 5. ДЕСЕТ НАЈЧЕШЋИХ ОБОЉЕЊА У СЛУЖБИ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ У 2017.ГОДИНИ

Р.БР.	ДИЈАГНОЗА	Број	%
			учешћа
1	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	10615	30,03
2	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	6171	17,46
3	Остала лица потенцијално здравствено угрожена заразном болешћу	3247	9,19
4	Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta	1827	5,17
5	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	1560	4,41
6	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis	1306	3,69
7	Лица у здравственим службама из других разлога	1020	2,89
8	Друге болести коже и поткожног ткива	884	2,50
9	Febris causae ingotae	829	2,35
10	Dolor abdominalis et pelvis	756	2,14
11	Сва остала обољења	7131	20,17

Код школске деце и омладине на првих пет обољења отпада половина свих случајева. Најчешће успостављена дијагноза је акутно запаљење ждрела и крајника са 30,03% учешћа, лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања имају учешће од 6171 случаја (17,46%), следе затим остала лица потенцијано угрожена заразном болешћу са 3247 случаја и учешћемо од 9,19%, акутни бронхитис и бронхиолитис са 5,17%, недовољно дефинисана стања 4,41.

Графикон 1.

Морбидитет одраслог становништва

Анализа здравственог стања одраслог становништва на територији Рашког округа Филијала РФЗО Нови Пазар сачињена је на основу података добијених из служби опште медицине и медицине рада, где раде “изабрани лекари “ за одрасло становништво из два дома здравља са територије округа. Здравствене услуге у овој области остварује 93060 одраслих становника.

У 2017.години регистровано је укупно 135859 обољења са стопом од 1459,91/1000.

Учесталост и стопе обољевања одраслог становништва дате су у табели 6.

Табела 6. УТВРЂЕНА ОБОЉЕЊА И СТАЊА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА У 2017.ГОДИНИ

Група	Шифра	ГРУПА ОБОЉЕЊА	Година 2017.		
			број	Стопа на 1000 одраслих становника	%
I	A00-B99	Заразне болести и паразитарне болести	1053	11,32	0,78
II	C00- D48	Тумори	238	2,56	0,18
III	D50-D89	Болести крви и болести и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	964	10,36	0,71
IV	E00-E90	Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	9566	102,79	7,04
V	F00-F99	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	1602	17,21	1,18
VI	G00-G99	Болести нервног система	3861	41,49	2,84
VII	H00-H59	Болести ока и припојака ока	2506	26,93	1,84
VIII	H60-H95	Болести ува и болести мастоидног наставка	2797	30,06	2,06
IX	I00-I99	Болести система крвотока	15571	167,32	11,46
X	J00-J99	Болести система за дисање	49705	534,12	36,59
XI	K00-K93	Болести система за варење	6650	71,46	4,89
XII	L00-L99	Болести коже и поткожног ткива	2259	24,27	1,66
XIII	M00-M99	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	16546	177,80	12,18
XIV	N00-N99	Болести мокраћно-полног система	4419	47,49	3,25
XV	O00-O99	Трудноћа, рађање и бабине	0	0,00	0,00
XVI	P00-P96	Стање у порођајном периоду	0	0,00	0,00
XVII	Q00-Q99	Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	0	0,00	0,00
XVIII	R00-R99	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	12313	132,31	9,06
XIX	S00-T98	Повреде, тровања и последице деловања спорних фактора	961	10,33	0,71
XXI	Z00-Z99	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	4848	52,10	3,57
УКУПНО :			135859	1459,91	100,00

Резултати анализе показују да су у овој популацији на првом месту регистроване болести система за дисање са 36,59 %, чија је стопа износила 534,12/1000 одраслог становништва.

Друга група су болести мишићно-коштаног система и везивног ткива са 12,18% и стопом 177,80/1000. Као појединачне дијагнозе то су „друга обољења леђа“ на седмом месту.

Трећу групу чине болести система крвотока са 11,46% и стопом 167,32/1000, са најчешћом дијагнозом „повишени крвни притисак непознатог узрока“.

Четврта група по учесталости су симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази са 9,06 % и стопом 132,31/1000.

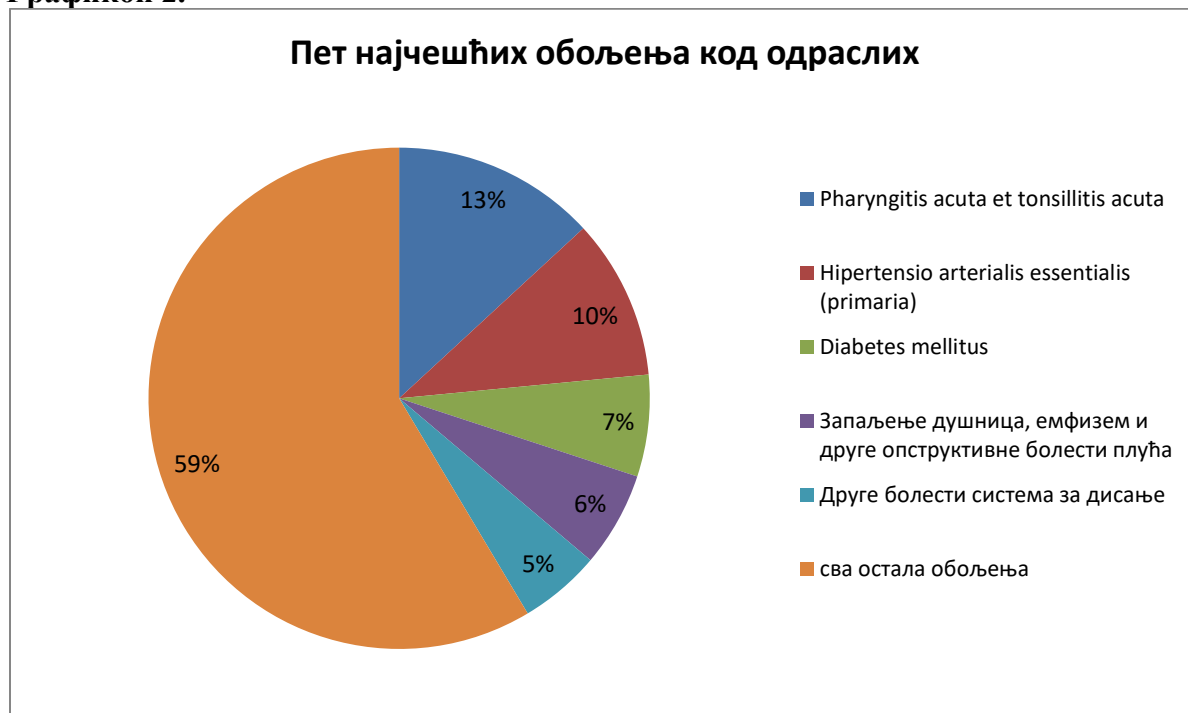
Пету групу чине болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма 7,04%. Затим следе болести система за варење 4,89%, фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 3,57%, болести мокраћно-полног система (3,25%), болести нервног система 2,84%, болести ува и мастоидног наставка 2,06%. Остале групе болести имају учешће од 7,05%. Заразне и паразитарне болести имају мали проценат учешћа 0,78%.

Табела 7. ДЕСЕТ НАЈЧЕШЋИХ ОБОЉЕЊА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА У 2017.ГОДИНИ

Р.БР.	ДИЈАГНОЗА	Број	% учешћа
1	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	17848	13,14
2	Hipertensio arterialis essentialis (primaria)	14058	10,35
3	Запаљење душница, емфизем и друге опструктивне болести плућа	8920	6,57
4	Diabetes mellitus	8323	6,13
5	Dolor abdominalis et pelvis	7132	5,25
6	Друге болести система за дисање	6959	5,12
7	Друга обољења леђа	6321	4,65
8	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis	5968	4,39
9	Gastritis et duodenitis	5051	3,72
10	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	4863	3,58
11	Сва остала обољења	50416	37,11

Од пет најучесталијих болести (Графикон 2.) на првом месту је и код одраслих акутно запаљење ждрела и крајника са 13,14%. На другом месту је повишени крвни притисак непознатог узрока са учесталашћу од 10,35% а истовремено и на првом месту од хроничних болести. Од дефинисаних дијагноза следе запаљење душника, емфизем и друге опструктивне болести плућа 6,57%, шећерна болест 6,13%, бол у стомаку и карлици 5,25%, друге болести система за дисање 5,12%.

Графикон 2.

Морбидитет жена

На територији Рашког округа – Филијала РФЗО Нови Пазар живи 51820 жена животне доби са 15 и више година и оне остварују здравствену заштиту у оквиру служби за здравствену заштиту жена два дома здравља и то ДЗ Нови Пазар и ДЗ Тутин.

У 2017. години, у оквиру ових служби регистровано је укупно 19 984 обољења са стопом од 324,91/1000.

Анализа података морбидитета репродуктивног здравља према групама болести показује следећу учесталост:

1. Болести мокраћно-полног система (XIV група) 41,97%
2. Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (XXI група) 41,97%
3. Трудноћа, рађање и бабиње (XV група) 9,20 %
4. Тумори (II група) 4,85%

5. Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета (III група) 1,81 %

6. Заразне и паразитарне болести (I група) 0,03%

Табела 8. УТВРЂЕНА ОБОЉЕЊА И СТАЊА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖЕНА У 2017.ГОДИНИ

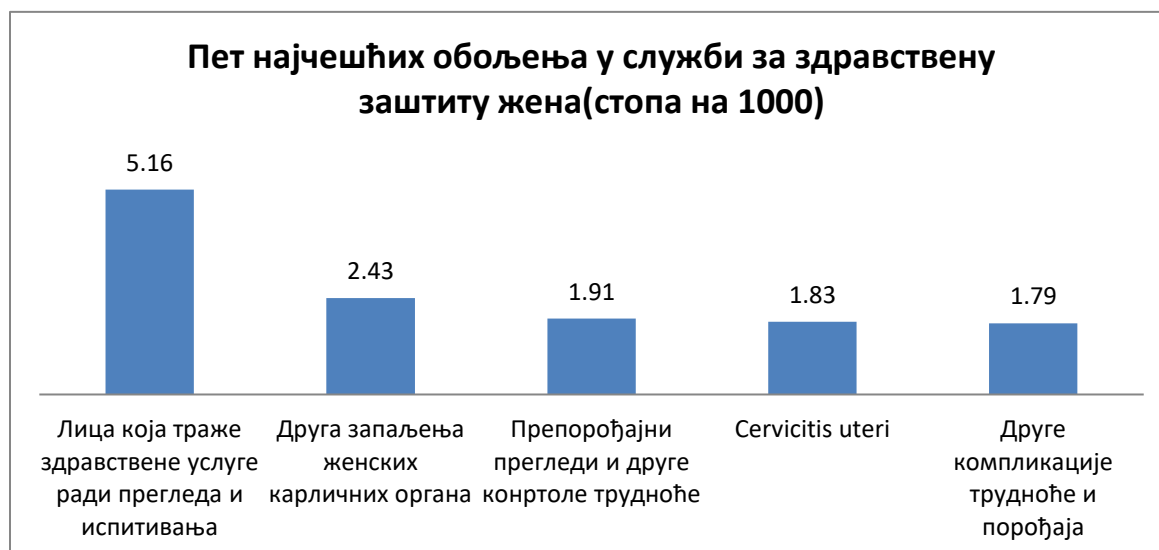
Група	Шифра	ГРУПА ОБОЉЕЊА	Година 2017.		
			број	Стопа на 1000 жена	%
I	A00-B99	Заразне болести и паразитарне болести	5	0,10	0,03
II	C00- D48	Тумори	970	18,72	4,85
III	D50-D89	Болести крви и болести и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	362	6,99	1,81
IV	E00-E90	Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	0	0,00	0,00
V	F00-F99	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	0	0,00	0,00
VI	G00-G99	Болести нервног система	0	0,00	0,00
VI	H00-H59	Болести ока и припојака ока	0	0,00	0,00
VII	H60-H95	Болести ува и болести мастоидног наставка	0	0,00	0,00
IX	I00-I99	Болести система крвотока	0	0,00	0,00
X	J00-J99	Болести система за дисање	0	0,00	0,00
XI	K00-K93	Болести система за варење	0	0,00	0,00
XI	L00-L99	Болести коже и поткожног ткива	0	0,00	0,00
XII	M00-M99	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	0	0,00	0,00
XIV	N00-N99	Болести мокраћно-полног система	8387	161,85	41,97
XV	O00-O99	Трудноћа, рађање и бабине	1838	35,47	9,20
XVI	P00-P96	Стање у порођајном периоду	0	0,00	0,00
XVII	Q00-Q99	Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	0	0,00	0,00
XVIII	R00-R99	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	34	0,66	0,17
XIX	S00-T98	Повреде, тровања и последице деловања спорних фактора	0	0,00	0,00
XXI	Z00-Z99	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	8388	161,87	41,97
УКУПНО:			19984	324,91	100,00

Табела 9. ДЕСЕТ НАЈЧЕШЋИХ ОБОЉЕЊА У СЛУЖБИ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА У 2017.ГОДИНИ

Р.број	ДИЈАГНОЗА	Број	% учешћа
1	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	5165	25,85
2	Друга запаљења женских карличних органа	2431	12,16
3	Препорођајни прегледи и друге контроле трудноће	1910	9,56
4	Cervicitis uteri	1831	9,16
5	Друге компликације трудноће и порођаја	1793	8,97
6	Поремећаји менструације	1069	5,35
7	Контрацепција	841	4,21
8	Cystitis	815	4,08
9	Morbi climacterici	684	3,42
10	Болести дојке	599	3,00
11	Сва остала обољења	2846	14,24

Пет најчешћих разлога за посету изабраном гинекологу су била: лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања 25,85%, друга запаљења женских карличних органа са учесталošћу од 12,16 % укупног морбидитета жена, препорођајни прегледи и друге контроле трудноће 9,56%, упала грлића материце 9,16%, друге компликације трудноће и порођаја 8,97%, следе затим поремећаји менструације, контрацепција, запаљење мокраћне бешике, болести менопаузе- климактеријума и болести дојке.

Графикон 3.

Здравствено стање зуба и орално здравље

Орално здравље пратимо и оцењујемо из извештаја о морбидитету стоматолошких служби домова здравља. Регистровано је укупно 72068 обољења са стопом од 390,2/1000 становника.

Табела 10. ОБОЉЕЊА И СТАЊА У ОБЛАСТИ СТОМАТОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ ЗА РАШКИ ОКРУГ У 2017.ГОДИНИ

Редни број	шифра	ОБОЉЕЊА-СТАЊЕ	број	Индекс стрик.	Стопа на 1000
180	K02	Квар зуба	20399	28,31	149,80
181	K00-K01, K03-K04	Друге болести зуба потпорних структура	49550	68,75	363,84
182	K09-K14	Друге болести усне дупље, пљувачних жлезда и вилица	2119	2,94	15,56
УКУПНО			72068	100	529,20

У стоматолошким извештајима резултати анализе показују да су најчешће регистроване дијагнозе биле: друге болести зуба и потпорних структура (група дијагноза) 68,75 % и стопом од 363,84 на 1000 становника, квар зуба 28,31% и стопом од 149,80 и друге болести усне дупље, пљувачних жлезда и вилица (група дијагноза) 2,94%, табела

12. Најучесталија група „друге болести зуба и потпорних структура“ практично има две подгрупе: једна се односи на ортодонтске проблеме и друга на потпорне структуре зуба. Најмања група учесталости се односи на оралну дупљу и различите здравствене проблеме у њој.

Болнички морбидитет

Табела бр.11 Структура болесника и болничких дана (број и проценат) према групама у Општој болници Нови Пазар и стационару ДЗ Тутин

ГРУПА БОЛЕСТИ			Нови Пазар		Тутин		УКУПНО	
			Болесника	Бо дана	Болесника	Бо дана	Болесника	Бо дана
I	A00 - B99	број	329	4090	38	92	367	4.182
		%	2,39	5,55	2,20	1,00	2,37	5,05
II	C00 - C97	број	344	1.921	344	1.921,00	688	3.842
		%	2,50	2,61	19,92	20,84	4,43	4,64
	D10 - D36	број	184	496	191	525,00	375	1.021
		%	1,33	0,67	11,06	5,69	2,42	1,23
D37 - D48	број	81	560,00	81	560,00	162	1.120	
	%	0,59	0,76	4,69	6,07	1,04	1,35	
III	D50 - D89	број	263	1295	3	26	266	1.321
		%	1,91	1,76	0,17	0,28	1,71	1,59
IV	E00 - E90	број	300	2042	23	306	323	2.348
		%	2,18	2,77	1,33	3,32	2,08	2,83
V	F00 - F99	број	33	136	3	14	36	150
		%	0,24	0,18	0,17	0,15	0,23	0,18
VI	G00 - G99	број	321	1236	21	115	342	1.351
		%	2,33	1,68	1,22	1,25	2,20	1,63
VII	H00 - H59	број	123	538	0	0,00	123	538
		%	0,89	0,73	0,00	0,00	0,79	0,65
VIII	H60 - H95	број	102	439	4	19	106	458
		%	0,74	0,60	0,23	0,21	0,68	0,55
IX	I00 - I99	број	1857	12829	86	1106	1943	13.935
		%	13,47	17,42	4,98	12,00	12,52	16,82
X	J00 - J99	број	1434	10410	355	2423	1789	12.833
		%	10,40	14,14	20,56	26,28	11,53	15,49
XI	K00 - K93	број	1473	7807	199	696	1672	8.503
		%	10,68	10,60	11,52	7,55	10,78	10,26
XII	L00 - L99	број	167	965	4	41	171	1.006
		%	1,21	1,31	0,23	0,44	1,10	1,21
XIII	M00 - M99	број	152	636	10	126	162	762
		%	1,10	0,86	0,58	1,37	1,04	0,92
XIV	N00 - N99	број	1156	3932	48	229	1204	4.161
		%	8,38	5,34	2,78	2,48	7,76	5,02
XV	O00 - O99	број	2425	10407	124	473	2549	10.880
		%	17,59	14,13	7,18	5,13	16,43	13,13
XVI	P00 - P96	број	32	194	0	0,00	32	194
		%	0,23	0,26	0,00	0,00	0,21	0,23
XVII	Q00 - Q99	број	94	306	0	0,00	94	306
		%	0,68	0,42	0,00	0,00	0,61	0,37
XVIII	R00 - R99	број	1375	6635	139	343	1514	6.978
		%	9,97	9,01	8,05	3,72	9,76	8,42
XIX	S00 - T98	број	874	3918	3	8	877	3.926
		%	6,34	5,32	0,17	0,09	5,65	4,74
XX	V01 - Y98	број	0	0,00	0	0,00	0	0
		%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XXI	Z00 - Z99	број	668	2848	51	197	719	3.045
		%	4,85	3,87	2,95	2,14	4,63	3,67
УКУПНО		број	13787	73640	1727	9220	15514	82860
		%	100	100	100	100	100	100

У Табели бр.11 приказан је болнички морбидитет на територији Филијале РЗФО Нови Пазар у 2017.години. Највећи проценат болнички хоспитализованих лица је из групе (О 00-О99) **трудноћа, рађање и бабине-16,43%**, затим следи група **болести система крвотока-12,52%** (1943 лица), болести ситема за дисање-11,53% (1789 лица), болести ситема за варење-10,78% (1672 лица), симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази-9,76% (1514 лица).

Међу појединачним дијагнозама као разлозима за хоспитализацију најзаступљенији су: О80.0- спонтани порођај главом -1390 случајева, Z51.1-хемотерапијска сеанса због тумора -1334 случаја, K52.9 – незаразно запаљење желуца, танког црева и дебелог црева,неозначено-566 лица, I10- повишен крвни притисак, непознатог порекла-323 случаја, I48-треперење преткомора и лепршање преткомора-290 лица.

Табела бр 12 Пет најчешћих појединачних дијагноза болничког лечења

Редни број	Шифра	Дијагноза	број случајева
1.	O80.0	Спонтани порођај главом	1390
2.	Z51.1	Хемотерапијска сеанса због тумора	1334
3.	K52.9	Незаразно запаљење желуца, танког црева и дебелог црева, неозначено	566
4.	I10	Повишен крвни притисак, непознатог порекла	323
5.	I48	Треперење преткомора и лепршање преткомора	290

Пет најчешћих дијагноза болничког морталитета су: мождани удар, кардиомиопатија, Инфаркт миокарда, Бесвесност, неозначена и поремећаји спроводног система срца.

Табела бр. 13 Пет најчешћих узрока болничког морталитета

Редни број	Шифра	Дијагноза	број случајева
1.	I60-I69	Мождани удар	63
2.	I42-I43	Кардиомиопатија	33
3.	I20-I25	Инфаркт миокарда	29
4.	R40.2	Бесвесност, неозначена	13
5.	I44-I49	Поремећаји спроводног система срца	11

Ако посматрамо структуру лечених по добним групацијама и групама болести можемо

уочити да су предшколска деца у највећем броју болнички лечена од болести органа за дисање (J00-J99) 717 случајева -35,48%, следе затим болести система за варење 28,60% или 578 лица. Трећа по учесталости су недовољно дефинисана стања (R00-R99) 15,14%. На ове три групе болести отпада скоро четири петине свих дијагноза болничког лечења деце предшколског узраста. Школска деца су најчешће болнички лечена од болести система за варење (K00-K93) 298 случајева-21,50%, недовољно дефинисаних стања (R00-R99) 288 лица-20,78%. Трећа по учесталости су група болести система за дисање (J00-J99) 200 случаја-14,43%. а четврта је група повреде, тровања и последице деловања спољашњих фактора (S00-T98) 160 лица-11,54%. Ове четири групе чине више од две трећине 68,25% болничког морбидитета у школском узрасту. Најчешћи разлог за хоспитализацију у групи млађег радно активног становништва (19-45) су трудоћа и рађање 2470 случајева-52,10%, болести мокраћно-полног система (N00-N99) 467 лица-9,85%, болести система за варење (K00-K93) 229 случајева-4,83%. У популацији зрелијег радно активног становништва (45-64) у болничком морбидитету доминирале су болести система крвотока (I00-I99) 633 лице -20,24% а иста група болести је најучесталија и популацији преко 65 година старости са још већим уделом од 32,47% (1185 лица).

Табела бр.14 Структура лечених по добним групама и групама болести у 2017. години у Општој болници Нови Пазар и стационару дома здравља Тутин

ГРУПА БОЛЕСТИ		Болесници											
		0 do 6		07 do 18		19 do 44		45 do 64		preko 65		ukupno	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	14	0,93	42	3,39	133	2,94	83	2,72	57	1,65	329	2,39
II	C00 - C97	1	0,07	0	0,00	21	0,46	123	4,02	172	4,98	317	2,30
	D10 - D36	3	0,20	12	0,97	56	1,24	83	2,72	23	0,67	177	1,28
	D37 - D48	3	0,20	0	0,00	10	0,22	24	0,79	41	1,19	78	0,57
III	D50 - D89	9	0,60	11	0,89	45	0,99	79	2,59	120	3,47	264	1,91
IV	E00 - E90	4	0,27	17	1,37	31	0,68	126	4,12	122	3,53	300	2,18
V	F00 - F99	0	0,00	6	0,48	11	0,24	6	0,20	10	0,29	33	0,24
VI	G00 - G99	11	0,73	55	4,44	62	1,37	81	2,65	114	3,30	323	2,34
VII	H00 - H59	5	0,33	9	0,73	24	0,53	41	1,34	44	1,27	123	0,89
VIII	H60 - H95	65	4,31	5	0,40	5	0,11	13	0,43	14	0,40	102	0,74
IX	I00 - I99	5	0,33	11	0,89	114	2,52	621	20,32	1112	32,17	1863	13,51
X	J00 - J99	467	30,95	152	12,26	157	3,47	248	8,12	413	11,95	1437	10,42
XI	K00 - K93	453	30,02	258	20,81	226	4,99	282	9,23	257	7,43	1476	10,70
XII	L00 - L99	23	1,52	38	3,06	43	0,95	38	1,24	25	0,72	167	1,21
XIII	M00 - M99	4	0,27	15	1,21	27	0,60	58	1,90	48	1,39	152	1,10
XIV	N00 - N99	56	3,71	63	5,08	448	9,90	409	13,38	184	5,32	1160	8,41
XV	O00 - O99	4	0,27	68	5,48	2348	51,87	10	0,33	0	0,00	2430	17,62
XVI	P00 - P96	23	1,52	0	0,00	9	0,20	0	0,00	0	0,00	32	0,23
XVII	Q00 - Q99	39	2,58	40	3,23	8	0,18	5	0,16	2	0,06	94	0,68
XVIII	R00 - R99	207	13,72	256	20,65	274	6,05	291	9,52	351	10,15	1379	10,00
XIX	S00 - T98	97	6,43	159	12,82	260	5,74	188	6,15	174	5,03	878	6,37
XX	V01 - Y98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 - Z99	16	1,06	23	1,85	215	4,75	247	8,08	174	5,03	675	4,90

UKUPNO	1509	100,00	1240	100,00	4527	100,00	3056	100,00	3457	100,00	13789	100,00
--------	------	--------	------	--------	------	--------	------	--------	------	--------	-------	--------

4. МОРТАЛИТЕТ

Трагање за „објективним“ мерама здравственог стања становништва одређене територије има дугу традицију у јавном здравству и може се пратити уназад, све до формирања демографије као науке у другој половини седамнаестог века. Средином деветнаестог века већина развијених земаља почиње рутински да прикупља и анализира податке о броју умрлих и узроцима умирања. Током много деценија касније, стопа морталитета, посебно морталитет одојчади и очекивано трајање живота на рођењу су биле скоро без конкуренције, широко прихваћене и релативно лако доступне рефлексивне нивоа здравља у популацији. Према Светској здравственој организацији (у даљем тексту СЗО), статистика о узроцима смрти је у многим земљама извор најпоузданијих здравствених података и незаобилазан фактор у многим индексима за оцену здравственог стања и здравственог система. Морталитетним показатељима и индексима односа новооткривених и умрлих се служимо и у евалуацији постигнућа стратешки заданих здравствених циљева у националној политици и Стратегији СЗО за Европски Регион „21 циљ за 21.век“ која је преточена у документ Национални миленијумски циљеви развоја у Републици Србији.

Здравствена служба приступа анализи морталитета првенствено с гледишта етиологије, односно основног узрока смрти (почетна лезија, отказ функције, болести зависности) како би одређеним превентивним мерама спречила обољевања и одгодила умирање, односно како би терапијским и рехабилитационим третманима на време зауставила патофизиолошки процес. Анализирани индикатори су најстарији у процесу развоја индикатора, нису идеални али имају симптоматски карактер.

Општа смртност

Општи морталитет није потпуно меродаван показатељ здравственог стања јер не указује на то који део становништва умире, а повећавање удела старих у популацији је значајан фактор у висини ове стопе. Због постојања значајне разлике и у величини стопа смртности и у структури узрочника смрти код мушкараца и жена, аналитички процес се одвија у правцу да су јединице посматрања групе болести и појединачне дијагнозе дате са обележјима старости и пола.

У 2017. години са сталним боравком на подручју града Новог Пазара и општине Тутин умрло је 1003 лица, 514 мушкарца и 489 жена, те је општа сирова стопа смртности била 7,41‰ и нешто је виша у односу на прошлу годину 7,12‰, за мушкарце 7,52‰ и за жене 7,20‰. Према критеријумима СЗО (Светска здравствена организација) ова вредност сирове опште стопе смртности припада средњим стопама.

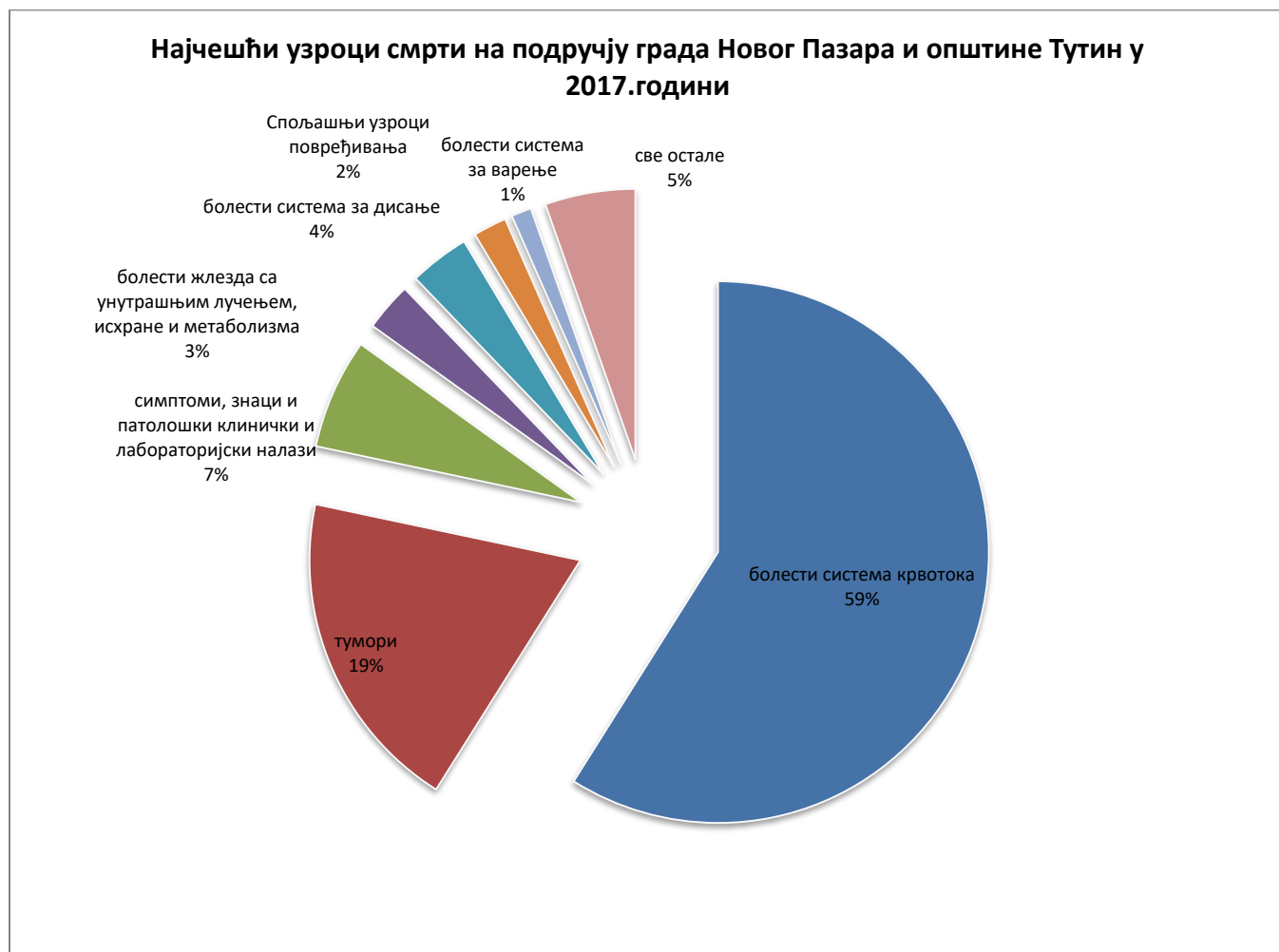
Две водеће групе узрока смрти су кардиоваскуларне болести (у даљем тексту КВБ) и малигне болести и чине 78,16% укупне смртности. Ове групе имају стабилан удео у смртности. (Табела15.)

Табела 15. Стопе морталитета на подручју Града Новог Пазара и општине Тутин у 2017.години

Група	Шифра	ГРУПА БОЛЕЉЕЊА	Година 2017.		
			Број	Стопа на 1000	%
I	A00-B99	Заразне болести и паразитарне болести	0	0,00	0,00
II	C00- D48	Тумори	194	1,43	19,34
III	D50-D89	Болести крви и болести и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	3	0,02	0,30
IV	E00-E90	Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	29	0,21	2,89
V	F00-F99	Душевни поремећаји и поремећаји понашања	1	0,01	0,10
VI	G00-G99	Болести нервног система	15	0,11	1,50
VII	H00-H59	Болести ока и припојака ока	0	0,00	0,00
VIII	H60-H95	Болести ува и болести мастоидног наставка	0	0,00	0,00
IX	I00-I99	Болести система крвотока	590	4,36	58,82
X	J00-J99	Болести система за дисање	36	0,27	3,59
XI	K00-K93	Болести система за варење	12	0,09	1,20
XII	L00-L99	Болести коже и поткожног ткива	0	0,00	0,00
XIII	M00-M99	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	1	0,01	0,10
XIV	N00-N99	Болести мокраћно-полног система	28	0,21	2,79
XV	O00-O99	Трудноћа, рађање и бабине	0	0,00	0,00
XVI	P00-P96	Стање у порођајном периоду	7	0,05	0,70
XVII	Q00-Q99	Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	1	0,01	0,10
XVIII	R00-R99	Симптоми, знаци и патолошки клтаинички и лабораторијски налази	66	0,49	6,58
XIX	S00-T98	Повреде, тровања и последице деловања спорних фактора	0	0,00	0,00
XX	V01-Y89	Спољашњи узроци обољевања и умирања	20	0,15	1,99
XXI	Z00-Z99	Фактори који утичу на здравствено стање и конкт са здравственом службом	0	0,00	0,00
УКУПНО:			1003	7,41	100,00

Следећа према учешћу у структури морталитета је група симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази са 6,58% и бележи смањење у односу на прошлу годину- 9,03% и може се закључити да је унапређена ажурност пријављивања смрти, затим следе болести система за дисање са 3,43%, болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма са 2,08%, спољашњи узроци повређивања са 1,77%, болести система за варење са 1,45% и сви остали узроци са 3,43%. (Графикон 4.)

Графикон 4.

1. **Болести система крвотока (КВБ)** су одговорне за више од половине свих смртних случајева. Од 1003 лица 590 (58,82%) је умрло од ових болести. У оквиру ове групе најчешћи појединачни узрок смртности је кардиомипатија са укупно 226 случаја више код жена -132 него код мушкараца-94, затим, срчани удар са укупно 145 случајева, више код мушкараца -80 него код жена-65, следи мождани удар са 152 , поремећај спроводног система 28 и хипертензија 20. Стопа је износила 4,33на 1000 становника.

2. **Тумори** су назив групе по МКБ-10 са подгрупама злоћудни и доброћудни тумори. С обзиром да су доброћудни тумори мање важан фактор у анализи смртности користимо термин малигне болести. Оне су одговорне за приближно петину узрока смрти укупно (19,34%) и за више од трећине (40,72%) превремене смрти у узрасту од 15-64 године. Стопа смртности је износила 1,42 на 1000 становника. У оквиру групе -Тумори најзаступљенији је карцином плућа са 44, знатно чешћи код мушкараца -31, карцином дебелог црева са 19, карцином дојке са 18 случајева и карцином желуса са укупно 13 случајева.

Табела 16.

Р.б.	групе болести	мушкарци	ранг	жене	ранг	укупно	% учешћа
1	Болести система крвотока	286	1	304	1	590	58,82
2	Тумори	102	2	92	2	194	19,34
3	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	36	3	30	3	66	6,58
4	Болести жлезда са унутрашњим лучењем исхране и метаболизма	9	6	20	4	29	2,89
5	Болести система за дисање	26	4	10	5	36	3,59
6	Спољашњи узроци повређивања	16	5	4	7	20	1,99
7	Болести система за варење	7	7	5	6	12	1,20
8	Све остале	32		24		56	5,58
9	УКУПНО	514		489		1003	100,00

Анализа укупне смртности према најчесталијим дијагнозама и полу

Пет најчешћих појединачних узрока смрти су: кардиомиопатија, мождани удар, инфаркт миокарда, карцином плућа, поремећај спроводног система (Табела 17.).

Табела 17. Најчесталије дијагнозе према полу

р.бр.	Назив болести	мушкарци	жене	укупно
1.	Кардиомиопатија	94	132	226
2.	Инфаркт миокарда	80	65	145
3.	Апоплексија- мождани удар	79	73	152
4.	Поремећај спроводног система	18	10	28
5.	Хипертензија	10	10	20
6.	Карцином плућа	31	13	44
7.	Карцином желуца	10	3	13
8.	Карцином дебелог црева	10	9	19
9.	Карцином дојке	1	17	18
10.	Хронични бронхитис и астма	12	3	15

Заједно, они чине 595 случајева или 59,3 % свих узрока смрти.

Графикон 5

Руководећи се идејом да је аналитички исправније, а јавноздравствено корисније разматрати појединачне дијагнозе него групе болести и стања, дати су графички прикази структура појединачних узрока смрти за све анализирани старосне групе. Појединачне дијагнозе су саставни део „индекса здравља“ који су агрегатне мере (сумирају 2 или више индикатора) у један показатељ са циљем да што прецизније измере здравствено стање појединих група или целе популације. У сваком индексу здравља значајан је удео стопа смртности млађих старосних кохорти чиме се раздвајају смртоносне болести проузроковане старењем и узроци превремене смрти. Следећи критеријум за израчунавање приоритета су „превентабилне смрти“.

У добним групама до 64 године умрло је укупно 240 лица или 23,9% што је сличан удео као и 2016.године (24,2%) од укупно умрлих. Дистрибуција према полу је 59,58% мушкараца (143 лица) и 40,41% жена (97 лица). Овим се наставља полувековни тренд већег умирања мушкараца у односу на жене у овом добу. У овој разлици повећаног умирања мушкараца у односу на жене доминирају као узроци инфаркт миокарда, исхемијске болести срца и карцином плућа. Док жене у овом периоду чешће умиру од карцинома дојке и карцинома грлића материце.

Тежиште анализе смртности је на превремену смртност у узрасту од 15-64 године старости. У овој кохорти је умрло 238 лица и стопа је износила 2,30 на 1000 становника овог узраста (2016.-2,58) 2,76 за мушкарце (2016.-3,09) и 2,1 за жене(2016.-1,85).

У табели 18 дате су групе болести и рангови према учесталости узрока смрти, број умрлих према полу и на укупном нивоу. Код мушкараца најчешћи разлози морталитета су из групе болести система крвотока а код жена из групе тумора, што је посебност овог узраста 15 до 64, јер када се посматра укупна смртност една је и код мушкараца и код жена на првом месту група болести система крвотока.

Табела 18. Групе болести и рангови у узрасту од 15 до 64 године

Група болести	Мушкарци	Ранг	Жене	Ранг	Укупно	Ранг
Тумори	35	2	44	1	79	2
Болести система крвотока	57	1	30	2	87	1
Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	18	3	8	3	26	3
Болести система за дисање	3	7,8,9	2	5,6,7,8,9	5	7
Болести система за варење	5	5,6	2	5,6,7,8,9	7	5,6
Болести мокраћно полног система	3	7,8,9	1	6	4	8
Спољашњи узроци повређивања	13	4	3	4	16	4
Душевни поремећаји и поремећаји	0		0	7	0	

понашања						
Болести жлезда са унутрашњим лучењем , исхране и метаболизма	3	7,8,9	2	5	7	5,6
Болести нервног система	5	5,6	2	5,6,7,8,9	2	9,10
Повреде , тровања и последице деловања спољних фактора	0		0		2	9,10
Све остале групе	0		2	5,6,7,8,9	2	9,10
Укупно	142		96		238	

Табела 19.Најчешћи појединачни узроци смрти популацији старости од 15-64 година

Ред бр	Болести	мушкарци	ранг	жене	ранг	укупно	ранг
1.	Инфаркт миокарда и исхемијска болест срца	30	1	14	3,4,5	44	1
2.	Карцином плућа	11	3	6	4,5	18	3
3.	Апоплексија- мождани удар	12	2	6	4,5	18	3;4
4.	Поремећај спроводног система	4	5	2	7,8	6	3;4
5.	Кардиомиопатија	9	4	4	6	13	5;6
6.	Карцином дојке	1	7,8,9	10	2	11	7;8;9
7.	Тумори мозга	3	6	1	9	4	7;8;9
8.	Хронична опструктивна болест плућа	1	7,8,9	0	10	1	7;8;9
9.	Карцином грлића материце	0	10	8	3	8	10
10.	Хипертензија	1	7,8,9	2	7,8	3	10
11.	Остали узроци	70		43		113	
12.	Укупно	142		96		238	

Основна обележја смртности мушкараца у узрасту од 15-64 године

Код мушкараца ове добне групе, на првом месту је инфаркт миокарда и исхемијска болест срца са 30 случајева. У 2017. години код мушкараца двоструко је већа стопа умирања од ове болести него код жена, док је у 2016.години била шестоструко већа. На другом месту је мождани удар је са 12 лица и такође је двоструко већа смртност код мушкараца. Трећа је карцином плућа, затим следе кардиомиопатија и поремећај

спроводног система срца.

Основна обележја смртности жена у узрасту од 15-64 године

У овој популационој групи се нарочито разликује структура појединачних узрока морталитета између мушкараца и жена. Код жена на првом месту је смртност од карцинома дојке са 7 случајева.

Нарочиту пажњу треба посветити „превентабилним“ узроцима смртности, односно оним факторима ризика који доводе до оболевања од поменутих болести. Избор здравих стилова живота такође може допринети смањењу учесталости превремених смрти.

5. Кадар

Кадрови су дати у 4 табеле: структура кадрова према општинама, лекари, стоматолози и фармацеути према специјалностима по општинама и укупно на округу.

Табела бр. 20 КАДРОВИ ПО ОПШТИНАМА ЗА ПОДРУЧЈЕ ФИЛИЈАЛЕ РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Укупно здрав. радника	Висока стручна спрема								Виша стручна спрема	Средња стручна спрема	Ниска стручна спрема	Немедицин. радници
		Свега са високом стручном спремом	Свега лекара	Лекари			Стоματοлози	Фармацеути	Остали				
				Општа медиц.	На специјал.	Специјалисти							
Нови Пазар	959	314	266	43	44	169	28	11	9	75	559	11	281
Тутин	165	57	44	8	9	27	9	3	1	10	98	-	38
Филијала РФЗО Нови Пазар	1124	371	310	51	63	196	37	14	10	85	657	11	319

Из табеле 20 је видљиво да у свим установама са подручја Филијале РФЗО Нови Пазар ради укупно 1443 лица од којих је 1124 укупно здравствених радника или 77,9%. Учешће немедицинских радника је 28,4% и то у Тутину 23,0%, и Новом Пазару 29,3%. Ова ситуација је узрокована чињеницом да у општинама Тутин нема специјалних болница, а у Новом Пазару има једна специјална болница.

Обезбеђеност лекарима је 2,3 доктора медицине на 1000 становника за подручје Филијале РФЗО Нови Пазар .

Однос лекара и медицинских сестара /техничара је 1:2,2

**Табела бр. 21 ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ ЗАПОСЛЕНИ У ЗДРАВСТВУ-СТАЊЕ
31.12.2017.**

СТОМАТОЛОЗИ	Нови Пазар	Тутин	Рашки округ- Фил.РФЗО Н.Пазар
Стоматолога-укупно	28	9	37
Стоматолози	9	2	11
На специјализацији	5	1	6
Специјалиста-укупно	14	6	20
Болести зуба и ендодонција	1		1
Максилофацијална хирургија			
Општа стоматологија	1	1	2
Ортопедија вилица	2	1	3
Орална хирургија	1		1
Превентивна и дечија стоматологија	8	4	12
Социјална медицина			
Стоматолошка протетика	1		1
Пародентологија			

На подручју Филијале РФЗО Нови Пазар има укупно 37 стоматолога или 27,1 на 100000 становника. Према општинама највише има у Тутину 28,6 на 100000, у Новом Пазару 26,7 стоматолога на 100000 становника.

Табела бр. 22 ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ ЗАПОСЛЕНИ У ЗДРАВСТВУ-СТАЊЕ 31.12.2017.ГОД

ФАРМАЦЕУТИ	Нови Пазар	Тутин	Филијала РФЗО Нови Пазар
Фармацеута УКУПНО	11	3	14

Дипломирани фармацеути	11	3	14
На специјализацији			

На Рашком округу-филијала РФЗО Нови Пазар има укупно 14 фармацеута, 10,5 на 100000 становника.

Табела бр. 23 ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ ЗАПОСЛЕНИ У ЗДРАВСТВУ-СТАЊЕ 31.12.2017.ГОД

ЛЕКАРИ	Нови Пазар		Тутин		Рашки округ-Фил.РФЗО Н.Пазар	
	266		44		310	
ЛЕКАРА УКУПНО	266		44		310	
ЛЕКАРА ОПШТЕ МЕДИЦИНЕ	43		8		51	
СПЕЦИЈАЛИСТА УКУПНО/НА СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈИ УКУПНО	169	54	27	9	196	63
Акушерство и гинекологија	22	5	4		25	5
Анестезиологија са реанимацијом	9	1			9	1
Дечија хирургија	3				3	
Дечија неурологија	1				1	
Дечија психијатрија						
Епидемиологија	1	1	1		2	1
Физикална медицина и рехабилитација	9	1	1		10	1
Грудна хирургија						
Хигијена	1	1			1	1
Инфектологија	3	1		1	3	2
Интерна медицина	19	5	2	2	20	7
Клиничка фармакологија						
Имунологија						
Клиничка патофизиологија						
Кожно-венеричне болести	2		1		3	
Максилофацијална хирургија	1				1	
Медицина рада	2		1		3	
Медицина спорта						
Медицинска биохемија	3	1	1		4	1
Медицинска статистика и информатика						
Микробиологија са паразитологијом	2	1			2	1
Неурохирургија						
Неурологија	5		1		6	
Неуропсихијатрија						
Нуклеарна медицина						
Офталмологија	5	1	1		6	1
Општа хирургија	8	4		1	8	5
Општа медицина	17	7	5	2	22	9
Ортопедија са трауматологијом	3				3	
Оториноларингологија	3	1	1		4	1
Патолошка анатомија	1	1			1	1
Педијатрија	25	10	4	2	29	12
Пнеумофтизиологија	7	2	1		8	2
Психијатрија	3		1		4	
Радиологија	6	2	1		7	2
Социјална медицина	1	1			1	1

Судска медицина	1				1	
Трансфузиологија	3				3	
Ургентна медицина	2	6	1	1	3	7
Алергологија	1				1	
Реуматологија	1				1	
Интернистичка онкологија						
Урологија	1	2			1	2

Лекара има укупно 310 на подручју Филијале РФЗО Нови Пазар и од њих је 259 специјалиста или на специјализацији (83,6%).

6. Коришћење здравствене заштите

Коришћење примарне здравствене заштите

Ванболничку здравствену заштиту становници Рашког округа-филијала Нови Пазар су остварили у два дома здравља, и Заводу за јавно здравље Нови Пазар.

Здравствена заштита одраслог становништва

Током 2017. године за здравствену заштиту одраслог становништва радило је 55 изабраних лекара што значи да просечно 1692 одраслих становника припада једном изабраном лекару. С обзиром да је норматив 1600 одраслих становника можемо оценити да још увек није потпуна кадровска обезбеђеност, недовољна је како у Новом Пазару тако и у Тутину.

Густина насељености у општини Тутин је 42 на један квадратни километар док је у Новом Пазару густина насељености 141.

Однос лекара и сестара је био 1,20.

У 2017. години на подручју Филијале РФЗО Нови Пазарје било 353573 посета одраслог становништва изабраном лекару.

Просечан број посета по одраслом становнику је био 3,80 годишње. Сматра се да је стандард 4 посете годишње када постоји доминација обољевања од хроничних незаразних болести.

Првих посета по одраслом становнику је било просечно 1,84 Код осталих здравствених радника сваки одрастао становник је имао просечно 5,61 посете и укупно просечно посета код лекара и осталих здравствених радника је било 9,41 посета (табела 25).

Просечна оптерећеност изабраног лекара је била 29,22 посета дневно, а пошто је мера извршења 35 посета, нема веће оптерећености (табела 24)

Табела 24. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО Н. ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Б Р О Ј						
	ЛЕКАРА		ВИШИХ И СРЕДЊИХ МЕД.РАДНИКА		СТАНОВНИКА ОДРАСЛИХ		
	Укупно	Од тога специјалиста	Укупно	На 1 лекара	Укупно	На 1 лекара	На 1 вишег и сред. мед радника
Нови Пазар	43	17	51	1,18	72096	1676	1413
Тутин	12	6	15	1,25	20964	1747	1397
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови Пазар	55	23	66	1,20	93060	1692	1410

Табела 25. ПОСЕТЕ У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА ЗА РАШКИ ОКРУГ- ФИЛИЈАЛА РФЗО Н.ПАЗАР У 2017.ГОД.

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета на једног становника			
	Код лекара		Код осталих мед.радника	Свега
	Укупно	Првих		
Нови Пазар	3,78	1,90	6,11	9,89
Тутин	3,86	1,61	3,90	7,76
Рашки округ-Филијала РФЗО Н. Пазар	3,80	1,84	5,61	9,41

**Табела 26.ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ И ПОСЕТЕ У СЛУЖБИ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ
ЗАШТИТУ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО
НОВИ ПАЗАР У 2017. ГОДИНИ**

Служба	Број лекара	Број виших и сред.радника	Укупно посета	Број посета на 1 лекара	
				дневна	На рад.час
Дом здравља Нови Пазар- одрасло становништво	43	51	272536	28,80	4,11
Дом здравља Тутин- одрасло становништво	12	15	81037	30,69	4,38
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	55	66	353573	29,22	4,17

За здравствену заштиту одраслог становништва Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар организоване су службе за кућно лечење и здравствену негу у оба дома здравља. Обезбеђена су укупно 3 лекара и 12 средњих и виших здравствених радника. У Дому здравља Тутин било је 3528 посета код лекара, а у Дому здравља Нови Пазар 2523 посета, са друге стране, број посета код осталих медицинских радника је већи у ДЗ Нови Пазар-17061 у односу на ДЗ Тутин где је било 14040 посета.

Служба хитне медицинске помоћи је организована као посебна служба у оба дома здравља. Обезбеђено је 26 лекара и исто толико техничара и урађено 65148 лекарских прегледа, 11,39 посета просечно дневно. Број посета у Дому здравља Нови Пазар је био 50445, а у Дому здравља Тутин 14703.

**Табела 26. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ И ПОСЕТЕ У КУЋНОМ ЛЕЧЕЊУ И ЗДРАВСТВЕНОЈ НЕЗИ
ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО Н.ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ**

Служба	Број лекара	Број виших и сред.радника	Број посета код лекара	Број посета код мед.радника
--------	-------------	---------------------------	------------------------	-----------------------------

Дом здравља Нови Пазар Кућна нега	2	7	2523	17061
Дом здравља Тутин Кућна нега	1	5	3528	14040
Рашки округ-Филијала РФЗО Н.Пазар	3	12	6051	31101

Табела 27. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ И ПОСЕТЕ У СЛУЖБИ ХИТНЕ ПОМОЋИ ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017. ГОДИНИ

Служба	Број лекара	Број виших и сред.радника	Укупно посета	Број посета на 1 лекара	На рад.час
				дневна	
Дом здравља Нови Пазар-Хитна служба	21	20	50445	10,91	1,56
Дом здравља Тутин-Хитна служба	5	6	14703	13,36	1,90
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	26	26	65148	11,39	1,62

Здравствена заштита мале и предшколске деце

Здравствену заштиту деце предшколског узраста на подручју Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар обезбеђивало је укупно 21 лекар и 26 медицинских сестара-техничара.

На једног лекара у просеку има 690 предшколске деце што говори о доброј доступности кадра најмлађим становницима, у Новом Пазару 597, док је у Тутину слабија обезбеђеност 1243 деце на једног лекара

Урађено је укупно 69307 куративних прегледа.

Просечан број куративних посета (посета ради дијагностике и лечења) по детету је био 4,78годишње, (табела 28).

Укупна просечна оптерећеност лекара (у саветовалишту и ван саветовалишта) је

била је мања 15,00 у односу на прошлу годину- 22,85 посета дневно при чему је у ДЗ Тутин оптерећеност 22,48 а у Новом Пазару је мања 13,70 , дакле постоји добра временска доступност лекара за предшколско дете.

Табела 28. КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У ОБЛАСТИ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ ПО ОПШТИНАМА ЗА РАШКИ ОКРУГ –ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета на једно претшколско дете				
	Ван саветовалишта				У саветовалишту код лекара
	Код лекара		Код осталих мед.радника	Свега	
	Укупно	Првих			
Нови Пазар	5,06	3,85	8,61	13,67	0,84
Тутин	3,97	3,42	1,36	5,33	0,37
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	4,78	3,74	6,74	11,52	0,72

Табела 29. ОПТЕРЕЊЕНОСТ ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА ПО ОПШТИНАМА И ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО Н.ПАЗАР У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ ВАН САВЕТОВАЛИШТА У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета у ординацији					
	Код лекара у току			Код осталих мед.радника		
	године	Радног дана	Радног сата	године	Радног дана	Радног сата
Нови Пазар	3025	13,7	1,96	4412	20,05	2,86
Тутин	4946	22,48	3,21	1015	4,61	0,66
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	3300	15,00	2,14	3759	17,08	2,44

Здравствена заштита школске деце и омладине

Здравствену заштиту школске деце и омладине на подручју Рашког округа-Филијала РФЗО Нови Пазар обезбеђивало је укупно 10 лекара и 25 медицинских сестара-техничара. У просеку је обезбеђен 1 лекар на 2665 школске деце. С обзиром да је норматив 1500 деце, није довољна доступност у домовима здравља у Новом Пазару (2536) и у Тутину (3179).

Урађен је укупно 52301 преглед. Две трећине (67,7%) су први прегледи јер доминирају акутне респираторне инфекције и повреде (табела 31).

Табела 30.ОПТЕРЕЂЕНОСТ ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА У ОБЛАСТИ ЗДРАВ.ЗАШТИТЕ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ПО ОПШТИНАМА И ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета у ординацији					
	Код лекара у току			Код осталих мед.рад. у току		
	године	Радног дана	Радног сата	године	Радног дана	Радног сата
Нови Пазар	5157	23,44	3,34	3247	14,76	2,10
Тутин	5519	25,08	3,58	1029	4,68	0,67
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	5230	23,77	3,39	2804	12,74	1,82

Анализирањем дневне оптерећености лекара види се да је просечно било 23,77 посета дневно при чему мање у Новом Пазару (просечно 23,44), у Тутину 25,04 посета просечно дневно (табела 30).

Просечан број посета код лекара по школском детету је био 1,96 годишње, с тим што је у Новом Пазару било више 2,03, у Тутину 1,73 (табела 31). Овај параметар је повезан са недовољним бројем педијатара у односу на број деце у Тутину. Постоји континуитет у најмањем коришћењу здравствене заштите ове узрасне популације. Свако школско дете је имало просечно 1,96 посета лекару и 2,63 посета код осталих здравствених радника тако да је свако школско дете имало просечно 4,59 посета овој служби.

Табела 31. КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У ОБЛАСТИ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ ПО ОПШТИНАМА И ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО Н.ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета на једно школско дете			
	Ван саветовалишта			
	Код лекара		Код осталих мед.радника	Свега
	Укупно	Првих		
Нови Пазар	2,03	1,32	3,20	5,23
Тутин	1,73	1,35	0,80	2,53
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	1,96	1,33	2,63	4,59

Здравствена заштита жена

Здравствену заштиту жена на подручју Рашког округа- Филијала РФЗО Нови Пазар обезбеђивало је укупно 10 лекара и 13 медицинских сестара. Овај капацитет лекара показује да у просеку има 5182 жене на једног лекара што се уклапа у норматив који је 6500 жена (табела 33), у Новом Пазару 5182 жена, а у Тутину 3759. Потребно је нагласити да је 1 лекар из ДЗ Нови Пазар на специјализацији.

Табела 32. ОПТЕРЕЂЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖЕНА ВАН САВЕТОВАЛИШТА ЗА РАШКИ ОКРУГ-ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета у ординацији					
	Код лекара у току			Код осталих мед.радника у току		
	године	Радног дана	Радног сата	године	Радног дана	Радног сата
Нови Пазар	2724	12,38	1,77	544	2,47	0,35
Тутин	1356	6,2	0,88	0	0,00	0,00
Рашки округ- Филијала РФЗО Нови пазар	2314	10,5	1,50	544	2,47	0,35

Укупно на подручју Рашког округа- Филијала РФЗО Нови Пазар урађено је 23143 гинеколошких прегледа. Просечно оптерећење гинеколога у току године је било 2314 прегледа, у Новом Пазару 2724 просечно по једном лекару, а у Тутину 1356 прегледа .

Табела 33.КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У ОБЛАСТИ ЗДР.ЗАШТИТЕ ЖЕНА ВАН САВЕТОВАЛИШТА ПО ОПШТИНАМА И ЗА ОКРУГ ФИЛИЈАЛЕ РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ.

ТЕРИТОРИЈА	Просечан број посета на једну жену од 15 и више година			
	Код лекара		Код осталих медицинских радника	Свега
	Укупно	Првих		
Нови Пазар	0,47	0,09	0,12	0,59

Тутин	0,36	0,29	0,00	0,36
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	0,44	0,13	0,12	0,56

Служба за поливалентну патронажу

Служба за поливалентну патронажу је формирана у оба дома здравља. Ради укупно 27 патронажних сестара. Урађено је укупно 23399 посета, просечно 866 посете у 2017. години.

Веће оптерећење је било у Дому здравља Тутин (1102 посете на једну патронажну сестру), док је у Дому здравља Нови Пазар просечно оптерећење било 799 посета.(табела 34).

Опредељено је просечно 5043 становника на једну патронажну сестру (норматив је 5000) па је оптерећеност ове службе у складу са стандардима.

Табела 34. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ У ОБЛАСТИ ПОЛИВАЛЕНТНЕ ПАТРОНАЖЕ ЗА ОКРУГ ФИЛИЈАЛЕ РФЗО НОВИ ПАЗАР У 2017.ГОДИНИ

ТЕРИТОРИЈА	Број медицинских радника			Укупан број посета	Број посета на 1 патронажну сестру
	Са вишом стручном спремом	Са средњом сручном спремом.	УКУПНО		
Нови Пазар	5	16	21	16787	799
Тутин	1	5	6	6612	1102
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови пазар	6	21	27	23399	866

**Анализа куративних прегледа код изабраног лекара према категоријама
становништва у 2017. године**

У табели 35 дате су просечне вредности обима куративних прегледа према категоријама становништва. У табели 36 је дат просечан број куративних прегледа по једном становнику одређеног узраста чиме се мери просечно коришћење становништва “изабраног лекара”.

Табела 35. Укупан број куративних прегледа код изабраног лекара према категоријама у 2017. Години

Године	Укупан број прегледа				
	одрасло становништво	жене ≥ 15 година	предшколска деца (0-6 год)	школска деца и омладина	укупно изабрани лекар
Нови Пазар	264250	10555	54399	41166	370370
Тутин	81312	3321	14209	10409	109251
Свега	345562	13876	68608	51575	479621

Табела 36. Просечан број куративних прегледа по једном становнику одређеног узраста

Године	Укупан број прегледа				
	одрасло становништво	жене ≥ 15 година	предшколска деца (0-6 год)	школска деца и омладина	укупно избрани лекар
Нови Пазар	3,66	0,26	5,05	2,02	2,57
Тутин	3,87	0,29	3,80	1,63	2,58
Свега	3,71	0,26	4,73	1,93	2,57

Служба за заштиту и лечење уста и зуба

У овим службама је било запослено 39 стоматолога, 42 асистента и 10 зубних техничара. На 3491 становника је обезбеђен 1 стоматолог. У Тутину је обезбеђеност 3501 становник на 1 стоматолога, у Новом Пазару, 1 стоматолог на 3489 становника.

Просечан број посета по стоматологу је био 3105. У Новом Пазару 3147 посета и Тутину 2967 посета. По једном становнику је било 0,89 посете, у Новом Пазару (0,90) и у Тутину (0,85). Било је укупно 121130 посета стоматологу и 20365 серијских прегледа, што чини заједно 141495 прегледа.

Укупно је извршено 50962 стоматолошка рада. Најобимнији извршени радови су хирушке интервенције 23338 (вађење зуба и остале хирушке интервенције (45,79%), пломбирање зуба 18802 (36,89%), ортодонција 8209, (16,10%), протетички радови 515 (1,00%) , лечење меких ткива усне дупље 98, (0,19%) (табела 37).

Табела 37. ПОСЕТЕ И ИЗВРШЕНИ РАДОВИ У ОБЛАСТИ СТОМАТОЛОШКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ПО ОПШТИНАМА ЗА ОКРУГ ФИЛИЈАЛЕ РФЗО НОВИ ПАЗАР

ТЕРИТОРИЈА	Посете		Серијски преглед	Извршени радови							
	Укупно	Прве		Пломбирани зуби		Хирушке интервенц.		Протетички радови		Ортодонције	Лечење меких ткива усне дупље
				Без лечења	Са лечењем	Извадјен и зуби	Остале интерв.	Покр.пр отезе	Фикс.пр отезе		
Нови Пазар	94427	19514	1891	13991	1048	2937	843	345	82	6404	0
Тутин	26703	8229	18474	674	3089	2114	17444	88	0	1805	98
Рашки округ-Филијала РФЗО Нови	121130	27743	20365	14665	4137	5051	18287	433	82	8209	98

Специјалистичко-консултативна делатност у примарној здравственој заштити

Дом здравља Тутин има развијене специјалистичке службе и њихове услуге су дате у табели 38. У граду Новом Пазару у оквиру општу болнице обавља се специјалистичко-консултативна делатност и припада секундарној здравственој заштити.

У ДЗ Тутин укупно је урађено 20667 прегледа. Највише је било из области заштите менталног здравља 6417 (31,05%), интернистичких прегледа 4676 (22,62%), пнеумофтизиолошких прегледа 13,55%, у кожновенеричној амбуланти 11,64%, ОРЛ 10,61% и офталмолошких прегледа 2174 (10,52%).

Табела 38. СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО-КОНСУЛТАТИВНЕ ДЕЛАТНОСТИ У ПРИМАРНОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ ОКРУГА ФИЛИЈАЛЕ РФЗО НОВИ ПАЗАР

Здравствене установе ПЗЗ које имају специјалистичко-консултативне делатности	ВРСТЕ ДЕЛАТНОСТИ						СВЕГА
	Заштита менталног здравља	Офталмологија	Интерна	Пнеумофтизиолошка	Дерматовенеролошка	ОРЛ	
ДОМ ЗДРАВЉА ТУТИН	6417	2174	4676	2800	2405	2195	20667

Рашки округ- Филијала РФЗО Нови пазар	6417	2174	4676	2800	2405	2195	20667
---	------	------	------	------	------	------	-------

6. Рад и коришћење секундарне здравствене заштите у Рашком округу-Филијала Нови Пазар

КАПАЦИТЕТИ И КОРИШЋЕЊЕ БОЛНИЧКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У 2017. ГОДИНИ У РАШКОМ ОКРУГУ – ФИЛИЈАЛА РФЗО НОВИ ПАЗАР

Болничку (секундарну здравствену заштиту) у 2017.годину на територији Новог Пазара и Тутина, који броји 136183 становника (према процени из 2016.године), обезбеђују: ОБ Нови Пазар са 420 болесничких постеља, СБ за прогресивне мишићне и неуромишићне болести Нови Пазар-180 болесничких постеља као и Дом здравља Тутин са својим стационарима -30 болесничких постеља, (ОБ Тутин са 60 постеља је у оснивању). У Новом Пазару и Тутину у прошлој години за болничку здравствену заштиту, становницима је било на располагању укупно 630 постеља од којих 450 за краткотрајну хоспитализацију што је 3.30 постеља на 1000 становника, а осталих 180 за лечење и рехабилитацију у специјалним болницама, и то на укупном нивоу чини 4,63 постеља на 1000 становника, с тим што постеље за рехабилитацију не користе само становници Новог Пазара и Тутина.

У прошлој години на територији Новог Пазара и Тутина у болницама за краткотрајну хоспитализацију, болнички је лечено укупно 14645 болесника и остварено је 75280 дана лечења са просечном дужином лежања 5,14 дана и просечном заузетости од 45,83%. У поређењу са 2016.годином било је 659 више лица, 10310 б.о дана, просечна дужина лечења је била дужа 0,5 дана као и заузетост постеља за 6,38%.

Табела бр.39. Капацитети и коришћење болничке здравствене заштите у здравственим установама Новог Пазара и Тутина

Број	Просечна дужина лежања (дани)	Просечна заузетост постеља у %
------	-------------------------------	--------------------------------

Здравствена установа	постеља	исписаних болесника-податак установа	дана лежања – податак из фактуре РФЗО		
Општа болница Нови Пазар	420	13325	67567	5,07	44,39
ДЗ Тутин	30	1320	7713	5,84	70,43
УКУПНО	450	14645	75280	5,14	45,83

Просечна дужина лечења у овим здравственим установама је мања од максимално препорученог стандарда од 8.5 дана, али је и просечна дневна заузетост постељних капацитета мања од препоручених 70%.

У општој болници Нови Пазар просечна дужина лежања је 5,07 дана што је нешто више од прошлогодишње вредности. Просечна дневна заузетост постељних капацитета је 44,39% што је приметно више од заузетости постељних капацитета у 2016.години - 36,89%.

Посматрано према гранама медицине, највећу заузетост постеља имају интернистичка одељења 60,61%, потом одељење педијатрије 59,10%, хируршка одељења 52,95% а најмања просечна дневна заузетост постељних капацитета је на гинекологији и акушерству 37,79%. У поређењу са 2016. годином заузетост постеља је повећана на свим одељењима, што је највише приметно код гинеколошко-акушерског одељења због завршене реконструкције (табела бр.39).

Табела бр.40 Реална попуњеност постељног фонда у ОБ Нови Пазар за период јануар- децембар 2017.год

Одељење	Број постеља који се користи	Број остварених болесничких дана	Број хоспитализованих лица	Просечна дужина лежања	Просечна заузетост постеља
Хирургија	92	17782	4086	4,35	52,95

Интерно	149	32966	5696	5,78	60,61
Педијатрија	30	6472	1949	3,32	59,10
Гинекологија и акушерство	75	10347	1594	6,49	37,79
УКУПНО	346	67567	13325	5,07	53,50

У стационару ДЗ Тутин просечна дужина лежања 5,84 дана и просечна дневна заузетост постељних капацитета 70,43% што је за око 5% мање у односу на прошлу годину (препука је да заузетост постеља у стационарима домова здравља буде 80%).

ОБ Нови Пазар као здравствена установа која има постеље за краткотрајну хоспитализацију акутно оболелих и повређених, има просечну стопу хоспитализације 134,56 болнички лечених лица на 1000 становника, што испуњава стандарда од 130 болнички лечених лица на 1000 становника.

У СБ за прогресивне мишићне и неуромишићне болести Нови Пазар на укупном нивоу лечено је 3617 болесника и остварено 63912 болесничких дана са просечном дужином лежања од 17,66 дана и заузетошћу постеља од 87,27% што је у малом проценту мање него прошле године (по потреби коришћене постеље ван Уредбе о плану мреже).

ОБИМ РАДА ЗА ДОКТОРЕ МЕДИЦИНЕ СПЕЦИЈАЛИСТЕ У БОЛНИЧКОЈ И ПОЛИКЛИНИЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ У 2017.ГОДИНИ

У ОБ Нови Пазар болнички је лечено 13325 болесника што је 163 болесника по лекару (рачунато на 82 лекара специјалиста који раде у одељењима са стационаром), што је више у односу на претходну годину (2016.год.-157). Прошле године у овој болници је остварено укупно 133157 специјалистичких прегледа од којих је 121554 за амбулантне и 11603 за стационарне пацијенте што представља 1799 прегледа по лекару специјалисти (74 лекара специјалиста) за годину дана. Број специјалистичких прегледа за око 13% мањи него у претходној години.

У ДЗ Тутин са стационаром и ванболничким породилиштем болнички је лечено у прошлој години 1320 пацијената што је 440 пацијената по лекару, док специјалистичке прегледе за амбулантне болеснике пружају лекари дома здравља.

ОБИМ РАДА ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ДИЈАГНОСТИКЕ У 2017. ГОДИНИ

У ОБ Нови Пазар лабораторијску дијагностику је у прошлој години користило 75584 пацијената и за њих остварено 675052 хематолошких и биохемијских анализа, 169804 микробиолошких и паразитолошких анализа и 3675 услуга патолошке лабораторије. Број пацијената је већи за 3109 као и број хематолошких и биохемијских(за 47874), а такође и број микробиолошких (за 14707) које се раде у Заводу за јавно здравље

Н.Пазар.Хематолошких и биохемијских анализа урађено је 8,93 по пацијенту.

Табела бр.41-Обим рада лабораторије у 2016. и 2017.год. у Општој болници Н.Пазар

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ПАЦИЈЕНАТА	БРОЈ ХЕМАТОЛОШКИХ И БИОХЕМИЈСКИХ АНАЛИЗА	БРОЈ МИКРОБИОЛОШКИХ АНАЛИЗА	БРОЈ ПАТОЛОШКИХ АНАЛИЗА	ПРОСЕЧАН БРОЈ АНАЛИЗА ПО ПАЦИЈЕНТУ
2016.	ОБ Н.Пазар	72475	627205	155097	4670	16,7
2017.	ОБ Н.Пазар	75584	645052	169804	3675	8,93

У стационару ДЗ Тутин за 1320 пацијената урађено је 1571 хематолошких анализа (1,2 анализе по пацијенту), 7242 биохемијских анализа (5,5 анализа по пацијенту) и 488 анализе урина .

Табела бр.42-Обим рада лабораторије у 2016. и 2017.год. у ДЗ Тутин

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ПАЦИЈЕНАТА	БРОЈ ХЕМАТОЛОШКИХ И БИОХЕМИЈСКИХ АНАЛИЗА	УРИН	ПРОСЕЧАН БРОЈ АНАЛИЗА ПО ПАЦИЈЕНТУ
2016.	ДЗ Тутин	1427	10092	601	7,49
2017.	ДЗ Тутин	1320	8813	488	7,04

БРОЈ ОПЕРАЦИОНИХ САЛА, ОПЕРАЦИЈА И ПРОСЕЧАН БРОЈ ОПЕРАЦИЈА ПО ЛЕКАРУ У 2017. ГОДИНИ

У ОБ Нови Пазар има 5 операционих сала, са напоменом да офталмолошка служба ОБ Нови Пазар користи операциону салу заједно са ОРЛ службом, при чему операције укупно ради 49 лекара специјалиста у ОБ Нови Пазар.

У ОБ Нови Пазар извршено је 2650 операција што је за 24% више него 2016.године .У 2017.години одрађено је 54 операције по лекару специјалисти .

Посматрано у односу на укупан број лечених болесника у општим болницама је сваки пети имао неку врсту операције што је двоструко више него у претходној години.

Табела бр.43-Број операција у Општој болници Н.Пазар за претходне три године

ГОДИНА	БРОЈ ЛЕКАРА	БРОЈ ОПЕРАЦИЈА	ПРОСЕК ПО ОПЕРАЦИЈА ПО ЛЕКАРУ
2015.	37	3198	86,4
2016.	44	2019	45,9
2017.	49	2650	54,1

ОБИМ БОЛНИЧКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ НОВOROЂЕНЧАДИ У 2017. ГОДИНИ

За болничку здравствену заштиту новорођенчади на територији Новог Пазара и Тутина на располагању је 50 постеља и то 40 у ОБ Нови Пазар, и 10 у ванболничком породилишту ДЗ Тутин. У 2017. години у породилишту ОБ Нови Пазар рођено је укупно 1971 новорођенчади (98,55% од планираног броја) за које је остварено 7384 болесничких дана. Просечна дужина боравка новорођенчади на одељењима неонатологије је била 3,7 дана, што је дуже него у 2016.години.

Табела бр.44-Капацитети и коришћење неонатологије у 2016. и 2017.години и број новорођених

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ПОСТЕЉА	БРОЈ НОВОРОЂЕНИХ	Б.О ДАНИ	ПРОСЕЧНА ДУЖИНА БОРАВКА
2016.	ОБ Н.Пазар	40	1268	3172	2,5
2017.	ОБ Н.Пазар	40	1971	7384	3,7

ЛЕЧЕЊЕ У ДНЕВНОЈ БОЛНИЦИ У 2017.ГОДИНИ

На територији Новог Пазара и Тутина организовану дневну болницу има ОБ Нови Пазар са укупно 10 постеља у којима је у прошлој години лечено 3754 лица и остварено исто толико дана лечења са просечном дужином лечења од једног дана. Примећује се двоструко повећање броја лечених лица у односу на 2016.год.

Табела бр.45-Број лечених у дневној болници ОБ Н.Пазар у 2015., 2016. и 2017.години

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ПОСТЕЉА	БРОЈ ЛИЦА	БРОЈ Б.О ДАНА
2015.	ОБ Н.ПАЗАР	10	3688	3688
2016.	ОБ Н.ПАЗАР	10	1874	1874
2017.	ОБ Н.ПАЗАР	10	3754	3754

КОРИШЋЕЊЕ ФИЗИКАЛНЕ МЕДИЦИНЕ И РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ У 2017.ГОДИНИ

У ОБ Нови Пазар је остварено 115943 терапијских и рехабилитационих услуга (106,5% у односу на план).

Табела бр.46-Терапијске услуге у ОБ Н.Пазар за последње три године

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ТЕРАПИЈСКИХ И РЕХАБИЛИТАЦИОНИХ УСЛУГА
--------	----------	--

2015.	ОБ Н.ПАЗАР	109751
2016.	ОБ Н.ПАЗАР	113377
2017.	ОБ Н.ПАЗАР	115943

У СБ за прогресивне мишићне и неуромишићне болести Нови Пазар је укупно реализовано за 3617 пацијената и 78585 терапијских и рехабилитационих услуга(103,7% у односу на план).

Табела бр.47- Терапијске услуге у СБ Н.Пазар за последње три године

ГОДИНА	УСТАНОВА	БРОЈ ТЕРАПИЈСКИХ И РЕХАБИЛАЦИОНИХ УСЛУГА
2015.	СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА	74766
2016.	СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА	77536
2017.	СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА	78585

КОРИШЋЕЊЕ РЕНДГЕН, УЛТРАЗВУЧНА ДИЈАГНОСТИКА, СКЕНЕРА У 2017.ГОДИНИ

У табелама од броја 48 до броја 50 приказане су услуге рендген дијагностике, ултразвучне дијагностике и скенера у 2017.години у односу на планиран број услуга у ОБ Нови Пазар.

Табела бр.48. Преглед услуга рендген дијагностике у ОБ Нови Пазар у периоду 01.01.- 31.12.2017.год.

Здравствена установа	Активности	Укупно	Амбуланта	Стационар
		број	број	број
ОБ Нови Пазар	Број прегледаних пацијената	15891	9596	6295
	Број услуга	18924	12503	6412

Табела бр.49. Преглед услуга ултразвучне дијагностике у ОБ Нови Пазар у периоду 01.01.-31.12.2017.год. у односу на планиране услуге

Здравствена установа	Активности	Укупно	Амбуланта	Стационар
		број	број	број
ОБ Нови Пазар	Број прегледаних пацијената	5636	2100	3536
	Број услуга	10733	4039	6694

Табела бр.50. Преглед услуга скенера у ОБ Нови Пазар у периоду 01.01.-31.12.2017.год. у односу на планиране услуге

Здравствена установа	Активности	Укупно	Амбуланта	Стационар
		број	број	број
ОБ Нови Пазар	Број прегледаних пацијената	3837	1360	2477
	Број услуга	5350	2577	2773

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕДЛОЗИ МЕРА

Здравствено стање становништва је детерминисано демографским карактеристикама, пре свега, старосном структуром становништва. Град Нови Пазар и општина Тугин имају зрело становништво, биолошки прогресивно, хармонично, средњу општу стопу фертилитета, позитиван природни прираштај.

Морбидитет

Морбидитет код предшколске и школске деце и омладине показује доминацију акутних болести а код одраслих је приближна заступљеност акутних и хроничних болести.

Морбидитет према групацијама становништва

Код предшколске деце доминирају акутне респираторне болести, следе затим лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања, остала лица потенцијано

угрожена заразном болешћу, акутне инфекције доњег дела система за дисање, акутни бронхитис и бронхиолитис. Учешће свих осталих дијагноза је мање од половине.

Код школске деце и омладине на првих пет обољења отпада половина свих случајева. Најчешће успостављена дијагноза је акутно запаљење ждрела и крајника, лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања, следе затим остала лица потенцијано угрожена заразном болешћу, акутни бронхитис и бронхиолитис, недовољно дефинисана стања.

Од пет најчесталијих болести на првом месту је и код одраслих акутно запаљење ждрела и крајника, следи повишени крвни притисак непознатог узрока. Од дефинисаних дијагноза следе запаљење душника, емфизем и друге опструктивне болести плућа, шећерна болест, бол у стомаку и карлици, друге болести система за дисање.

Пет најчешћих разлога за посету изабраном гинекологу су била: лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања, друга запаљења женских карличних органа, препорођајни прегледи и друге контроле трудноће, упала грлића материце, друге компликације трудноће и порођаја, следе затим поремећаји менструације, контрацепција, запаљење мокраћне бешике, болести менопаузе- климактеријума и болести дојке.

Болнички морбидитет

Највећи проценат болнички хоспитализованих лица је из групе (О 00-О99) **трудноћа, рађање и бабине**, затим следи група **болести система крвотока**, болести система за дисање, болести система за варење, симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази.

Пет најчешћих дијагноза болничког морталитета су: мождани удар, кардиомиопатија, инфаркт миокарда, несвесност, неозначена и поремећаји спроводног система срца.

Морталитет

У 2017. години са сталним боравком на подручју града Новог Пазара и општине Тутин умрло је 1003 лица, 514 мушкарца и 489 жена, те је општа сирова стопа смртности била 7,41‰ и нешто је виша у односу на прошлу годину 7,12‰, за мушкарце 7,52‰ и за жене 7,20‰. Према критеријумима СЗО (Светска здравствена организација) ова вредност сирове опште стопе смртности припада средњим стопама.

Две водеће групе узрока смрти су кардиоваскуларне болести (у даљем тексту КВБ) и малигне болести и чине 78,16% укупне смртности. Ове групе имају стабилан удео у смртности.

Пет најчешћих појединачних узрока смрти су: кардиомиопатија, мождани удар, инфаркт

миокарда, карцином плућа, поремећај спроводног система.

У добним групама до 64 године умрло је укупно 240 лица, скоро чевртина од укупно умрлих. Дистрибуција према полу је 59,58% мушкараца (143 лица) и 40,41% жена (97 лица). Овим се наставља тренд већег умирања мушкараца у односу на жене у овом добу. У овој разлици повећаног умирања мушкараца у односу на жене доминирају као узроци инфаркт миокарда, исхемијске болести срца и карцином плућа. Док жене у овом периоду чешће умиру од карцинома дојке и карцинома грлића материце.

Тежиште анализе смртности је на превремену смртност у узрасту од 15-64 године старости. У овој кохорти је умрло 238 лица и стопа је износила 2,30 на 1000 становника овог узраста 2,76 за мушкарце и 2,1 за жене.

Код мушкараца најчешћи разлози морталитета су из групе болести система крвотока а код жена из групе тумора, што је посебност овог узраста 15 до 64, јер када се посматра укупна смртност она је и код мушкараца и код жена на првом месту група болести система крвотока.

Закључци за коришћење примарне и секундарне здравствене заштите

У основној здравственој заштити коју зовемо „првом линијом“ превенције, дијагностике и лечења урађено је укупно 563 472 прегледа (2016.године-604 759). Овај збир чине прегледи код „изабраног лекара, педијатра и гинеколога“, прегледи у ХМП и кућне посете из службе за кућно лечење. С обзиром да има 136183 становника сваки становник је имао просечно 4,13 прегледа годишње.

У Новом Пазару и Тутину у прошлој години за болничку здравствену заштиту, становницима је било на располагању укупно 630 постеља од којих 450 за краткотрајну хоспитализацију што је 3.30 постеља на 1000 становника, а осталих 180 за лечење и рехабилитацију у специјалним болницама, и то на укупном нивоу чини 4.62 постеља на 1000 становника, с тим што постеље за рехабилитацију не користе само становници Новог Пазара и Тутина.

У прошлој години на територији Новог Пазара и Тутина у болницама за краткотрајну хоспитализацију, болнички је лечено укупно 14645 болесника и остварено је 64790 дана лечења са просечном дужином лежања 5,14 дана и просечном заузетости од 45,83%.

ОБ Нови Пазар као здравствена установа која има постеље за краткотрајну хоспитализацију акутно оболелих и повређених, има просечну стопу хоспитализације од 127,3 болнички лечених лица на 1000 становника, што је близу стандарда од 130 болнички лечених лица на 1000 становника.

У овој болници болнички је лечено 13325 болесника што је 163 болесника по лекару (рачунато на 82 лекара специјалиста који раде у одељењима са стационаром), што

је мање у односу на претходну годину-157. Прошле године у овој болници је остварено укупно 133157 специјалистичких прегледа од којих је 121554 за амбулантне и 11603 за стационарне пацијенте што представља 1799 прегледа по лекару специјалисти (74 лекара специјалиста) за годину дана. Број специјалистичких прегледа за око 13% мањи него у претходној години.

У ДЗ Тутин са стационаром и ванболничким породилиштем болнички је лечено у прошлој години 1320 пацијент што је 440 пацијената по лекару, док специјалистичке прегледе за амбулантне болеснике пружају лекари дома здравља.

У ОБ Нови Пазар лабораторијску дијагностику је у прошлој години користило 75584 пацијената и за њих остварено 675052 хематолошких и биохемијских анализа, 169804 микробиолошких и паразитолошких анализа и 3675 услуга патолошке лабораторије.

ОБ Нови Пазар има 5 операционих сала, са напоменом да офталмолошка служба ОБ Нови Пазар користи операциону салу заједно са ОРЛ службом, при чему операције укупно ради 49 лекара специјалиста у ОБ Нови Пазар.

У ОБ Нови Пазар извршено је 2650 операција што је за 24% више него 2016. године. У 2017. години одрађено је 54 операције по лекару специјалисти .

У 2017. години у породилишту ОБ Нови Пазар рођено је укупно 1971 новорођенчади (98,55% од планираног броја) за које је остварено 7384 болесничких дана . Просечна дужина боравка новорођенчади на одељењима неонатологије је била 3,7 дана, што је дуже него у 2016. години.

У дневној болници ОБ Нови Пазар је лечено 3754 лица која су остварила исто толико болесничких дана.

На службама физикалне медицине и рехабилитације је остварено 115943 терапијско рехабилитационих услуга .

У 2017. години у ОБ Нови Пазар је урађено 18 924 услуга рендген дијагностике, 10733 услуге ултразвучне дијагностике и 5350 прегледа скенером.

Сви делови анализе говоре да су највећи терет здравственог система болести система крвотока, тумори, трауматизам, хроничне опструктивне плућне болести, дијабетес, болести зависности и друге хроничне болести. Оне припадају категорији социјалних и еколошких болести (панашање има велики утицај на појаву ових болести, социјално окружење, стил живота уопште), а здравственом систему намећу сасвим нове приоритете и начин деловања у стално променљивим условима средине.

Оно што је могуће је: едукација становништва о здравим стилевима живота, рано препознавање болести, лечење, рехабилитација, одгађање смрти, смањење бола, гушења, немоћи и ублажавање сваког недостатка. Према формули израчунавања приоритета у свету и код нас, приоритет је смањење превремене смртности мушкараца у зрелом и средњем добу и смртности жена од превентабилних карцинома дојке и материце и то су уједно и највећи здравствени проблеми у нашем округу. У том смислу су планирани и организовани програми скрининга на карцином дојке, затим опортунитетски скрининзи карцинома материце и дебелог црева и превентивни прегледи у циљу откривања

депресије, КВБ и дијабетеса тип 2.